

LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO KONTROLIERIUS

PAŽYMA DĖL X SKUNDO NR. 5D-2026/2.1-503 PRIEŠ LIETUVOS KALĖJIMŲ TARNYBOS ŠIAULIŲ KALĖJIMĄ

2026-06-04 Nr. PA-74
Vilnius

SKUNDO ESMĖ

1. Seimo kontrolierė 2026 m. kovo 25 d. gavo X (toliau – Pareiškėjas) skundą dėl Lietuvos kalėjimų tarnybos (toliau ir – LKT) Šiaulių kalėjimo (toliau – Šiaulių kalėjimas) pareigūnų veiksmų (neveikimo) Velykų proga organizuojant nuteistųjų šventinį apsipirkimą (toliau – Skundas).

2. Pareiškėjas Skunde nurodo, kad 2026 m. kovo 20 d. gavo šventinį kainoraštį, kuriame informuojama apie galimybę Velykų proga įsigyti išvardytų maisto prekių, o užsakytos maisto prekės bus pristatytos 2026 m. kovo 30 d., nors Velykos 2026 m. švenčiamos balandžio 5 ir 6 dienomis. Daugumos kainoraštyje nurodytų produktų tinkamumo vartoti trukmė – 6 arba 7 dienos. Pareiškėjui nėra sudarytos galimybės produktus laikyti šaldytuve, todėl dauguma jų iki šventės sugestų. Tačiau kalėjimo administracija nesudarė sąlygų, kad Velykoms įsigyjamas maistas nuteistiesiems būtų pristatytas balandžio 1, 2 ar 3 d.

TYRIMO IŠVADOS

3. Tyrimo metu 2026 m. balandžio 2 d. Seimo kontrolierė kreipėsi į LKT, prašydama paaiškinti Skunde nurodytas aplinkybes.

4. Seimo kontrolierė gavo LKT 2026 m. balandžio 29 d. raštą Nr. 1S-2946 (1 priedas).

5. Tyrimui aktualus teisinis reguliavimas, įtvirtintas Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijoje, Europos Tarybos Ministrų komiteto 2006 m. sausio 11 d. rekomendacijose Nr. R(2006)2 „Dėl Europos kalėjimų taisyklių“ (toliau – Europos kalėjimų taisyklės), Bausmių vykdymo kodekse, Darbo kodekse, Laisvės atėmimo vietų įstaigos vidaus tvarkos taisyklėse, patvirtintose teisingumo ministro 2022 m. gruodžio 30 d. įsakymu Nr. 1R-444, ir teismų praktika, suformuota Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo jurisprudencijoje, pateikiami 2 ir 3 prieduose.

6. Atsižvelgiant į tyrimo metu analizuotą informaciją (1 priedas), teisinį reguliavimą (2 priedas) ir teismų praktiką (3 priedas), pateikiamos išvados.

7. Skundo tyrimo metu LKT Seimo kontrolierę informavo, kad jokiuose bausmių vykdymą reglamentuojančiuose teisės aktuose nėra numatyta papildomo nuteistųjų (suimtųjų) apsipirkimo švenčių proga, taigi teisės aktai nenumato pareigos Šiaulių kalėjime organizuoti prekybą pagal šventinį kainoraštį. Specialus nuteistųjų (suimtųjų) apsipirkimo

organizavimas švenčių proga nėra aptartas ir LKT sutartyje su Šiaulių kalėjime prekiaujančia įmone. Šiaulių kalėjimas galimybę nuteistiesiems (suimtiesiems) įsigyti prekių, neįtrauktų į privalomųjų prekių sąrašus, sudarė atsižvelgęs į jų pageidavimus, nuteistųjų kolektyvo tarybos prašymą (2 priedo 2.1 papunktis) ir siekdamas kuo geriau patenkinti nuteistųjų ir suimtųjų poreikius (1 priedo 2 punktas).

LKT informavo, kad, pagal Šiaulių kalėjimo viršininko kiekvieną mėnesį tvirtinamą Suimtųjų ir nuteistųjų aprūpinimo maisto prekėmis iš parduotuvės grafiką, pirmadieniais aptarnaujamas pirmas aukštas, antradieniais – antras aukštas, trečiadieniais – trečias aukštas, ketvirtadieniais – Ūkio aptarnavimo būrys, o penktadieniais – asmenys, kurie savo apsipirkimo dieną nebuvo įstaigoje arba neturėjo pakankamai lėšų sąskaitoje, tačiau pateikė prašymą. Kadangi Pareiškėjas yra apgyvendintas pirmo aukšto gyvenamojoje kameroje, jo apsipirkimas vyko pirmadienį, t. y. kovo 30 d. Trumpiausias kainoraštyje pateiktų produktų galiojimo terminas buvo 6 dienos, o kitų maisto produktų – iki 10 dienų. Šventinį kainoraštį Pareiškėjas gavo 2026 m. kovo 20 d., todėl turėjo pakankamai laiko apsispręsti, kokius maisto produktus užsisakyti artėjančioms Velykoms. Perkelti pirmame aukšte apgyvendintų nuteistųjų ir suimtųjų apsipirkimo dienos į kitą dieną nebuvo galimybės, nes pagal nustatytus tvarkaraščius 2026 m. kovo 31–balandžio 2 d. buvo aptarnaujami kituose aukštuose apgyvendinti nuteistieji ir suimtieji (1 priedo 3 punktas).

LKT taip pat informavo Seimo kontrolierę, kad kai kuriuose LKT kalėjimuose, pvz., Panevėžio, Marijampolės, Pravieniškių 1-ajame ir 2-ajame, nuteistiesiems (suimtiesiems) neišreiškus poreikio, papildomi apsipirkimai Velykų proga nebuvo organizuoti. Kituose kalėjimuose apsipirkimas buvo organizuojamas atsižvelgiant į konkrečią situaciją. LKT rašte taip pat nurodyta, kad „atsižvelgiant į pareiškėjo išreikštą nepasitenkinimą šia praktika bei suteikta apiprekinimo galimybe, nuspręsta ateityje jos atsisakyti ir nebesudaryti galimybės apsipirkti papildomai pagal šventinius kainoraščius“. LKT rašte taip pat pažymima, kad LKT Turto valdymo skyrius daugiau nusiskundimų dėl organizuoto apsipirkimo negavo (1 priedo 2 ir 4 punktai).

8. Vienas iš pagrindinių Europos kalėjimų taisyklėse ir Bausmių vykdymo kodekse įtvirtintų bausmių vykdymo principų yra normalizavimo principas, t. y. laisvės atėmimo bausmės vykdančių įstaigų pareiga siekti, kad gyvenimas kalnimo įstaigoje kiek įmanoma labiau priartėtų prie teigiamų gyvenimo visuomenėje aspektų. Asmenims, iš kurių atimta laisvė, turėtų būti taikomi paskirtą bausmę atitinkantys, tačiau minimaliai būtini apribojimai, o už prašymus ir skundus kaliniai negali būti baudžiami (2 priedo 1.2 ir 2.1 papunkčiai).

Tiek tarptautiniuose, tiek nacionaliniuose teisės aktuose pabrėžiama, kad su kaliniais turi būti elgiamasi humaniškai, gerbiant prigimtine žmogaus teisę – orumą (2 priedo 1.1, 1.2 ir 2.1 papunkčiai). Remdamasis Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencija bei Europos Žmogaus Teisių Teismo praktika, Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas taip pat nuosekliai pabrėžia, jog valstybė turi pozityvią pareigą užtikrinti, kad, atsižvelgiant į praktinius su įkalnimu susijusius poreikius, būtų adekvačiai užtikrinama kalinamų asmenų gerovė (3 priedas).

Bausmių vykdymo tikslas yra siejamas su nuteistojo resocializacija, t. y. visas kalnimas turėtų vykti taip, kad asmenys, kuriems buvo apribota laisvė, galėtų lengviau integruotis į laisvą visuomenę, gebėtų savo gyvenimo tikslų siekti teisėtais būdais ir priemonėmis. Resocializacija apima kryptingą ir sistemingą poveikį nuteistajam, siekiant pakeisti jo elgesį, formuoti vertybines nuostatas ir socialinius įgūdžius. Taigi, kalėjimų pareigūnai, vykdydami pozityvios priežiūros ir pagalbos programas, turi atsižvelgti ne tik į tas savo pareigas, kurios reikalingos apsaugai užtikrinti, bet ir į tai, kaip geriau pasiekti minėtą kalnimo sistemos veiklos tikslą (2 priedo 1.2 ir 2.1 papunkčiai).

9. Velykų ir Kalėdų šventimas didžiai Lietuvos visuomenės daliai yra svarbi kultūrinė tradicija. Šios šventės yra įtrauktos į švenčių dienų, kuriomis įstatymų leidėjo valia paprastai

nedirbama, sąrašą (2 priedo 2.2 papunktis). Šventės stiprina žmonių socialinius ryšius ir bendruomeniškumą.

Seimo kontrolierė pažymi, kad pats laisvės atėmimo faktas, ypač jei laisvės atėmimo bausmė yra ilga, o resocializacijos priemonių beveik nėra arba jos nepakankamos, blogina nuteistųjų emocinę ir psichologinę savijautą. Akivaizdu, kad laisvės atėmimo bausmei yra būdingi neišvengiami dideli apribojimai ir ši bausmė visada daro įtaką asmens įprastam gyvenimui. Tačiau, Seimo kontrolierės nuomone, nuteistiesiems sudaryta galimybė patirti švenčių metu laisvėje paprastai patiriamas malonias emocijas galėtų stiprinti jų motyvaciją keistis ir laukti gyvenimo laisvėje. Pasiruošimas šventei, įskaitant papildomą maisto apsipirkimą, yra įprastas daugumai gyventojų, todėl nuteistiesiems tai yra viena iš savarankiško gyvenimo laisvėje praktikų. Taigi, laisvės atėmimo vietose sudaryta galimybė prieš šventes papildomai pasirūpinti maistu ir taip švenčių dienomis pajvairinti savo mitybą gali būti vienas būdų suimtiesiems ir nuteistiesiems priminti apie visuomenėje puoselėjamas tradicijas, kurios paprastai siejamos su šeimos ir bendruomenės susibūrimu.

10. Uždaro ir pusiau atviro tipo bausmės atlikimo vietose bausmę atliekančių nuteistųjų apsipirkimą ir maitinimą organizuoja laisvės atėmimo vietų įstaiga (2 priedo 2.1 ir 2.3 papunkčiai).

Teisės aktuose laisvės atėmimo vietų įstaigoms nėra numatyta pareiga švenčių proga organizuoti papildomą nuteistųjų (suimtųjų) apsipirkimą arba kitaip jiems pateikti įvairesnį maistą, taigi nėra reglamentuota ir papildomo apsipirkimo organizavimo tvarka.

Seimo kontrolierė teigiamai vertina, kad Šiaulių kalėjimo administracija, siekdama patenkinti nuteistųjų ir suimtųjų poreikius, Velykų proga vis dėlto organizavo papildomą apsipirkimą maisto produktais.

Skundo tyrimo metu nustatyta, kad nuteistiesiems šventinis kainoraštis buvo pateiktas prieš kelias dienas iki prekių užsakymo. Pareiškėjui pateiktame kainoraštyje buvo nurodyta, kad užsakytus maisto produktus jis gautų likus 6 dienoms iki Velykų. Kainoraštyje buvo nurodytas maisto produktų tinkamumo vartoti terminas. Iš siūlomų įsigyti 13 maisto prekių, 4 prekių nurodytas tinkamumo vartoti terminas – 6 dienos, t. y. iki pirmos Velykų dienos, kitų – šiek tiek ilgesnis. Suprantama, jog tai, kad dalis maisto produktų, kuriuos Pareiškėjas galėjo įsigyti papildomo apsipirkimo metu, buvo tinkami vartoti tik iki pirmos Velykų dienos (juolab atsižvelgiant į tai, kad Pareiškėjas neturi galimybės naudotis šaldytuvu), susiaurino jo pasirinkimo galimybes, tačiau, įvertinus tai, kad dalis maisto produktų buvo tinkami vartoti dar kelios dienos po Velykų ir buvo galimybė susiplanuoti, kiek ir kokio maisto pirkti, kad jis būtų tinkamas vartoti bent pirmąją ir antrąją Velykų dieną, nepaneigė Pareiškėjo galimybės pasinaudoti kalėjimo administracijos organizuoju šventiniu apsipirkimu ir paties apsipirkimo tikslo. Atsižvelgiant į tai, Pareiškėjo Skundas dėl Šiaulių kalėjimo pareigūnų veiksmų (neveikimo), Velykų proga organizuojant nuteistųjų šventinį apsipirkimą, atmestinas.

11. Tačiau Seimo kontrolierei kelia susirūpinimą LKT pateikta informacija dėl ketinimo ateityje nuteistiesiems ir suimtiesiems nebesudaryti galimybės apsipirkti papildomai pagal šventinius kainoraščius, argumentuojant Pareiškėjo išreikštu nepasitenkinimu (1 priedo 2 punktas). LKT pateikta informacija leidžia daryti išvadą, kad Šiaulių kalėjime pareigūnai, užuot ieškoję sprendimų, kaip šventinį apsipirkimą organizuoti geriau (pvz., pakeičiant aprūpinimo prekėmis grafiką ir pirmo aukšto nuteistiesiems ir suimtiesiems maisto produktus išduodant ketvirtadienį, o pusiau atviro tipo bausmės atlikimo vietoje bausmę atliekantiems nuteistiesiems (Ūkio aptarnavimo būriui) – pirmadienį, nes, LKT pateiktais duomenimis (1 priedo 1 punktas), jie turi galimybę naudotis šaldytuvais), ieško pateisinimų apskritai atsisakyti sudaryti galimybę švenčių metu nuteistiesiems ir suimtiesiems gauti įvairesnio ir geresnio maisto. Be kita ko, tai netgi sudaro nuteistųjų baudimo dėl Pareiškėjo pateikto skundo regimybę.

Atsižvelgdama į tai, Seimo kontrolierė rekomenduoja LKT direktoriui įvertinti ir parinkti tinkamiausias priemones, kad visuose LKT kalėjimuose Darbo kodekse įtvirtintų didžiųjų švenčių (pvz., Velykų, Kalėdų) proga nuteistiesiems ir suimtiesiems būtų sudaryta galimybė šventiniu laikotarpiu maitintis įvairesniu, tradiciškai sotesniu maistu, kiek įmanoma sudarant šventiškesnę, laisvei artimesnę atmosferą, o dėl nuteistųjų teikiamų prašymų ir skundų jiems nebūtų taikomi nepalankūs sprendimai ar ribojimai.

SEIMO KONTROLIERĖS SPRENDIMAS

12. Vadovaudamasi Seimo kontrolierių įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 2 punktu, Seimo kontrolierė nusprendžia

X Skundą dėl Šiaulių kalėjimo pareigūnų veiksmų (neveikimo), Velykų proga organizuojant nuteistųjų šventinį apsipirkimą, atmesti.

SEIMO KONTROLIERĖS REKOMENDACIJA

13. Vadovaudamasi Seimo kontrolierių įstatymo 19 straipsnio 1 dalies 17 punktu, Seimo kontrolierė LKT direktoriui rekomenduoja įvertinti ir parinkti tinkamiausias priemones, kad visuose LKT kalėjimuose Darbo kodekse įtvirtintų didžiųjų švenčių (pvz., Velykų, Kalėdų) proga nuteistiesiems ir suimtiesiems būtų sudaryta galimybė šventiniu laikotarpiu maitintis įvairesniu, tradiciškai sotesniu maistu, kiek įmanoma sudarant šventiškesnę, laisvei artimesnę atmosferą, o dėl nuteistųjų teikiamų prašymų ir skundų jiems nebūtų taikomi nepalankūs sprendimai ar ribojimai.

Seimo kontrolierių įstatymo 20 straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad informacija apie siūlymų (rekomendacijų) išnagrinėjimą Seimo kontrolieriui turi būti pateikiama nedelsiant priėmus sprendimus dėl priemonių, kurių bus imamasi, atsižvelgiant į Seimo kontrolieriaus siūlymą (rekomendaciją), **bet ne vėliau kaip per 30 dienų nuo siūlymo (rekomendacijos) gavimo dienos.**

Apie rekomendacijos nagrinėjimo rezultatus prašoma informuoti **Seimo kontrolierę** (rekomendacijos nagrinėjimo rezultatus ir juos pagrindžiančius dokumentus Seimo kontrolieriui pateikti el. p. ombuds@lrski.lt arba per E. pristatymo informacinę sistemą).

Seimo kontrolierė

Erika Leonaitė

TYRIMO METU GAUTA INFORMACIJA

Seimo kontrolierė gavo LKT 2026 m. balandžio 29 d. raštą Nr. 1S-2946. Rašte pateikta ši informacija:

1. „Atsižvelgiant į tai, kad Šiaulių kalėjime yra tiekiamas pilnavertis maitinimas, nuteistiesiems (suimtiesiems) nerekomenduojama kaupti maisto atsargų gyvenamosiose kamerosose bei bendro naudojimo patalpose. Uždaro tipo bausmės atlikimo vietoje bausmę atliekantys nuteistieji neturi galimybės naudotis šaldytuvais. Tokia galimybė yra sudaroma pusiau atviro tipo bausmės atlikimo vietoje (ūkio aptarnavimo būryje) bausmę atliekantiems nuteistiesiems, atsižvelgiant į jų bausmės atlikimo sąlygas.“

2. „Informuojame, kad sutartyje dėl nuteistųjų apiprekinimo nėra numatytos nuostatos, reglamentuojančios specialaus papildomo nuteistųjų (suimtųjų) apsipirkimo švenčių proga organizavimą. Pabrėžiame, jog tokia galimybė nėra numatyta ir jokiuose bausmių vykdymą reglamentuojančiuose teisės aktuose. Pateiktais duomenimis, atsižvelgiant į nuteistųjų ir suimtųjų pageidavimus bei nuteistųjų tarybos prašymą, Šiaulių kalėjime buvo sudaryta galimybė apsipirkti pagal šventinį kainoraštį, siekiant kuo geriau patenkinti nuteistųjų ir suimtųjų poreikius. Akcentuojame, kad teisės aktai nenumato pareigos Šiaulių kalėjime organizuoti prekybą pagal šventinį kainoraštį; tokia galimybė buvo suteikta siekiant sudaryti papildomas sąlygas įsigyti prekių, neįtrauktų į privalomųjų prekių sąrašus. Informuojame, jog, atsižvelgiant į pareiškėjo išreikštą nepasitenkinimą šia praktika bei suteikta apiprekinimo galimybe, nuspręsta ateityje jos atsisakyti ir nebesudaryti galimybės apsipirkti papildomai pagal šventinius kainoraščius. Pažymime, kad Turto valdymo skyrius daugiau nusiskundimų dėl organizuoto apsipirkimo negavo.“

3. „Siekiant užtikrinti vienodas apsipirkimo galimybes visiems nuteistiesiems ir suimtiesiems, suderinus su Saugumo valdymo skyriumi bei atsižvelgiant į kalėjimo viršininko kiekvieną mėnesį tvirtinamą suimtųjų ir nuteistųjų aprūpinimo prekėmis iš parduotuvės grafiką, nustatytas apsipirkimo grafikas: pirmadieniais aptarnaujamas pirmas aukštas, antradieniais – antras aukštas, trečiadieniais – trečias aukštas, ketvirtadieniais – ūkio aptarnavimo būrys, o penktadieniais – asmenys, kurie savo apsipirkimo dieną nebuvo įstaigoje arba neturėjo pakankamai lėšų sąskaitoje, tačiau pateikė prašymą. Kadangi pareiškėjas yra apgyvendintas pirmo aukšto gyvenamojoje kameroje, jo apsipirkimas vyko kovo 30 dieną. Trumpiausias kainoraštyje pateiktų produktų galiojimo terminas buvo 6 dienos, o kitų maisto produktų – iki 10 dienų. Kaip nurodo pats pareiškėjas, šventinį kainoraštį jis gavo 2026 m. kovo 20 d., todėl turėjo pakankamai laiko apsispręsti, kokius maisto produktus užsisakyti artėjančioms Velykoms. 2026 m. kovo 31 d. – balandžio 2 d. buvo aptarnaujami kiti aukštai pagal nustatytus tvarkaraščius, todėl perkelti pirmo aukšto nuteistųjų apsipirkimo nebuvo galimybės.“

4. „Nurodome, jog kiekviename iš Lietuvos kalėjimų tarnybos kalėjimų apsipirkimas buvo organizuojamas vertinant situaciją individualiai. Pavyzdžiui, kai kuriuose kalėjimuose – Panevėžio, Pravieniškių 1-ajame ir 2-ajame, Marijampolės kalėjimuose papildomi apsipirkimai nebuvo organizuoti, atsižvelgiant į nuteistųjų (suimtųjų) neišreikštą poreikį, nusiskundimų dėl prekių trūkumo nebuvo; Vilniaus kalėjime apsipirkimas vykdytas, Kauno kalėjime apsipirkimas taip pat vykdytas, prekės buvo renkamos ir pristatomos į kameras kovo 30 d. – balandžio 2 d.“

TYRIMUI REIKŠMINGOS TEISĖS AKTŲ NUOSTATOS

1. Tarptautinės teisės dokumentai:

1.1. *Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos 3 straipsnis „Kankinimo uždraudimas“*: „Niekas negali būti kankinamas, patirti nežmonišką ar žeminantį jo orumą elgesį arba būti taip baudžiamas.“

1.2. *Europos Tarybos Ministrų komiteto 2006 m. sausio 11 d. rekomendacijos Nr. R(2006)2 „Dėl Europos kalėjimų taisyklių“*:

1 *punktas*: „Su asmenimis, iš kurių atimta laisvė, turėtų būti elgiamasi taip, kad būtų užtikrinta pagarba jų žmogaus teisėms.“

2 *punktas*: „Asmenims, iš kurių atimta laisvė, paliekamos visos teisės, kurios nėra teisiškai atimamos paskyrus laisvės atėmimo bausmę arba kardomąjį kalinimą.“

3 *punktas*: „Asmenims, iš kurių atimta laisvė, turėtų būti taikomi minimaliai būtini ir atitinkantys paskirtą bausmę apribojimai.“

5 *punktas*: „Gyvenimas kalnimo įstaigoje turėtų kiek įmanoma labiau priartėti prie pozityvių gyvenimo visuomenėje aspektų.“

6 *punktas*: „Visas kalinimas turėtų vykti taip, kad asmenys, kuriems buvo apribota laisvė, galėtų lengviau integruotis į laisvą visuomenę.“

25.3 *papunktis*: „Režimas turėtų užtikrinti kalinių gerovės poreikius.“

70.4 *papunktis*: „Kaliniai negali būti baudžiami už prašymus ir skundus.“

72.1 *papunktis*: „Vadovaujant kalėjimams, turi būti vadovujamasi etinėmis nuostatomis, kurios įpareigoja elgtis su kaliniais humaniškai ir gerbiant prigimtine žmogaus teisę – orumą.“

72.2 *papunktis*: „Darbuotojai turi aiškiai suvokti kalnimo sistemos veiklos tikslą. Administracija turi užtikrinti vadovavimą, kaip tą tikslą geriau pasiekti.“

72.3 *papunktis*: „Personalas, vykdydamas pozityvios priežiūros ir pagalbos programas, turi atsižvelgti ne tik į tas savo pareigas, kurios reikalingos vien tik apsaugai užtikrinti, bet ir į poreikį palengvinti kalinių integraciją į visuomenę po jų bausmės atlikimo.“

2. Nacionalinės teisės aktai:

2.1. *Bausmių vykdymo kodekso*:

4 *straipsnio „Bausmių vykdymo principai“ 1 dalis*: „Bausmių vykdymas grindžiamas šiais principais: [...]; 5) humanizmo. Šio principo esmė ta, kad vykdant bausmes taikomos priemonės neturi apriboti nuteistojo teisių ir laisvių, jei tai nėra pagrįsta ir būtina; be to, bausmės vykdymu nesiekama žmogaus kankinti, žiauriai su juo elgtis arba žeminti jo orumą, [...]; 7) normalizavimo. Šio principo esmė ta, kad reikia siekti sukurti laisvės atėmimo bausmės atlikimo aplinką, padedančią nuteistajam geriau adaptuotis bausmės atlikimo vietoje ir, kiek tai yra įmanoma, atitinkančią įprasto gyvenimo laisvėje sąlygas; [...].“

38 *straipsnio „Laisvės atėmimo bausmės atliekančių nuteistųjų teisė bausmės atlikimo vietoje turėti asmeninių daiktų, šių daiktų įgijimo būdai ir naudojimosi tais daiktais reikalavimai“ 2 dalis*: „Atviro tipo bausmės atlikimo vietose bausmę atliekantys nuteistieji asmeninius daiktus perkasi savarankiškai. Uždaro arba pusiau atviro tipo bausmės atlikimo vietose bausmę atliekančių nuteistųjų apsipirkimą organizuoja laisvės atėmimo vietų įstaiga.“

48 *straipsnio „Laisvės atėmimo bausmę atliekančių nuteistųjų teisė steigti kolektyvo tarybas“ 5 dalis*: „Nuteistųjų kolektyvų tarybų nariai turi teisę: [...]; 3) teikti siūlymus dėl nuteistųjų resocializacijos, integracijos į visuomenę, užimtumo, sveikatos priežiūros ir

priklausomybės ligų gydymo organizavimo, kalinimo sąlygų gerinimo, buities poreikių užtikrinimo bei teisinio reglamentavimo tobulinimo; [...].“

52 straipsnio „Laisvės atėmimo bausmę atliekančių nuteistųjų resocializacijos tikslai ir priemonės“ 3 dalis: „Nuteistųjų resocializacijos priemonės yra šios: [...]; 2) nuteistųjų dvasinių ir socialinių poreikių tenkinimo priemonės; [...]; 9) kitos priemonės, kurių įgyvendinimas padėtų nuteistiesiems sėkmingai resocializuotis.“

2.2. Darbo kodekso 123 straipsnio „Švenčių dienos“:

1 dalis: „Paprastai nedirbama šiomis švenčių dienomis: [...]; 4) sekmadienį ir pirmadienį – krikščionių Velykų (pagal vakarietiškoją tradiciją) dienomis; [...]; 13) gruodžio 24-ąją – Kūčių dieną; 14) gruodžio 25-ąją ir 26-ąją – Kalėdų dienomis.“

2 dalis: „2. Švenčių dieną dirbama tik su darbuotojo sutikimu, išskyrus atvejus, kai dirbama pagal suminę darbo laiko apskaitą ar kolektyvinėje sutartyje nustatytais atvejais.“

2.3. Laisvės atėmimo vietų įstaigos vidaus tvarkos taisyklių, patvirtintų teisingumo ministro 2022 m. gruodžio 30 d. įsakymu Nr. 1R-444:

311 punktas: „Suimtųjų ir nuteistųjų maitinimą organizuoja kalnimo įstaiga.“

312 punktas: „Suimtieji ir nuteistieji maitinami pagal valgiaraščius, kuriuos tvirtina laisvės atėmimo vietų įstaigos direktorius.“

TYRIMUI REIKŠMINGA TEISMŲ PRAKTIKA

Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2014 m. balandžio 9 d. aprobuotame praktikos, nagrinėjant bylas dėl bausmių vykdymo ir kardomojo suėmimo institucijų, įstaigų ir pareigūnų veiksmų ir sprendimų viešojo administravimo srityje, apibendrinime nurodyta:

„Remdamasis Europos Žmogaus Teisių Teismo praktika, Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas taip pat nuosekliai pabrėžia, kad laisvės apribojimo metu asmenys iš esmės nenustoja naudotis fundamentaliomis teisėmis ir laisvėmis, kurias užtikrina Konvencija. Šiuo aspektu administracinių teismų praktikoje ypač akcentuojamas nežmoniško arba žeminančio elgesio draudimo laikymasis. Pavyzdžiui, administracinėje byloje Nr. A²⁶¹-1802/2013 teisėjų kolegija pabrėžė, kad Europos Žmogaus Teisių Teismas yra ne kartą pažymėjęs, jog tam tikrais atvejais nuteistajam reikalinga papildoma apsauga dėl jo padėties pažeidžiamumo ir dėl to, kad valstybė dėl šio asmens prisiima atsakomybę. Šiame kontekste Konvencijos 3 straipsnis (niekas negali būti kankinamas, patirti nežmonišką ar žeminantį jo orumą elgesį arba būti taip baudžiamas) nustato valstybės institucijoms pozityvią pareigą užtikrinti, kad asmens kalinimo sąlygos nepažeistų jo žmogiškojo orumo, kad šios priemonės vykdymo būdas ir metodas nesukeltų jam tokių kančių ir sunkumų, kurių intensyvumas viršytų neišvengiamai kalinimui būdingą kentėjimo laipsnį, ir kad, atsižvelgiant į praktinius su įkalinimu susijusius poreikius, būtų adekvačiai užtikrinama jo sveikata ir gerovė. Valstybė turi garantuoti, kad kalinami asmenys būtų laikomi sąlygomis, kurios užtikrina, jog jų orumas būtų gerbiamas, o bausmių vykdymo būdai ir metodai nesukeltų šiems asmenims didesnių ir intensyvesnių išgyvenimų už tuos, kurie yra neišvengiami asmeniui būnant kalinamu (žr., pvz., Europos Žmogaus Teisių Teismo 2000 m. spalio 26 d. sprendimą byloje *Kudla* prieš *Lenkiją*, pareiškimo Nr. 30210/96; 2002 m. liepos 15 d. sprendimą byloje *Kalashnikov* prieš *Rusiją*, pareiškimo Nr. 47095/99; 2003 m. vasario 4 d. sprendimą byloje *Van der Ven* prieš *Nyderlandų Karalystę*, pareiškimo Nr. 50901/99; 2009 m. spalio 22 d. sprendimo byloje *Norbert Sikorski* prieš *Lenkiją*, pareiškimo Nr. 17599/05, 131 paragrafą). Taigi, iš valstybės yra reikalaujama, neatsižvelgiant į jos logistinius bei finansinius sunkumus, organizuoti kalinimo įstaigų sistemą tokiu būdu, kad būtų gerbiamas žmogaus orumas (žr., pvz., Europos Žmogaus Teisių Teismo 2008 m. kovo 27 d. sprendimo byloje *Sukhovoy* prieš *Rusiją*, pareiškimo Nr. 63955/00, 31 paragrafą; 2007 m. gegužės 10 d. sprendimo byloje *Benediktov* prieš *Rusiją*, pareiškimo Nr. 106/02, 37 paragrafą) (žr. 2013 m. lapkričio 18 d. sprendimą administracinėje byloje Nr. A²⁶¹-1802/2013 ir joje nurodytą Europos Žmogaus Teisių Teismo praktiką).“